

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 7.6.2007
COM(2007) 308 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**Jelentés az Európai Parlament és a Tanács részére: értékelés a tengerparti övezet
integrált kezeléséről (ICZM) Európában**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Jelentés az Európai Parlament és a Tanács részére: értékelés a tengerparti övezet integrált kezeléséről (ICZM) Európában

1. BEVEZETÉS

A tengerparti övezet integrált kezeléséről szóló, 2002. május 30-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás¹ (az EU ICZM-ajánlása) felhívta a Bizottságot az ajánlás végrehajtásának felülvizsgálatára és az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak szóló értékelő jelentés benyújtására².

Ez a közlemény képezi a Bizottságnak az EU ICZM-ajánlása nyomán készült jelentését. A jelentéshez felhasznált fő források a következők:

- egy külső értékelő jelentés³, amely főként a tengerparti tagállamok esetében vizsgálja az EU ICZM-ajánlásának végrehajtását;
- az Európai Környezetvédelmi Ügynökség jelentése⁴ Európa tengerparti övezeteinek integrált területértékelésével;
- a mutatókkal és adatokkal foglalkozó munkacsoport jelentése, amelyben megvizsgálták a mutatók használatát az EU ICZM-ajánlása nyomán készült nemzeti jelentésekben⁵.

A Bizottság 2005. októberben elfogadta a tengeri környezet védelméről és megőrzéséről szóló tematikus stratégiáját, benne a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslattal⁶. A tematikus stratégia jogszabályi keretet javasol a tengeri környezet jó környezetvédelmi helyzetének eléréséhez, ezáltal növeli a tengerparti övezet szárazföldi részére vonatkozóan rendelkezésre álló, a tengerparti övezet integrált kezelését támogató európai uniós politikák és jogszabályok halmazát.

A tengervédelmi stratégiát és a tengerparti övezet integrált kezelésére vonatkozó uniós politikát „Az Európai Unió jövőbeni tengerpolitikája felé: európai elképzelések az óceánok és a tengerek jövőjéről” című bizottsági zöld könyv⁷ elfogadásával 2006 júniusában elindított, jövőbeni európai uniós tengerpolitika tágabb keretében is mérlegelni kell. Mivel az ebben a zöld könyvben javasolt tengerpolitika földrajzi

¹ 2002/413/EK, HL L 148., 2002.6.6., 24. o.

² Ua. 1., VI.3. fejezet

³ Értékelés a tengerparti övezet integrált kezeléséről (ICZM) Európában, 2006.12.1., <http://ec.europa.eu/environment/iczm/home.htm>.

⁴ The changing faces of Europe's coastal areas (Európa tengerparti övezeteinek változó arculata), 2006/6. EKÜ-jelentés, ISSN 1725-9177, http://reports.eea.europa.eu/eea_report_2006_6/en/.

⁵ A WG-ID jelentése az ICZM-mutatók használatáról, 2006. szeptember, http://ec.europa.eu/environment/iczm/pdf/report_wgid.pdf.

⁶ COM(2005) 504 és 505, 2005.10.14.

⁷ COM(2006) 275 végleges, 2006.6.7.

hatóköre a tengerparti övezetet is magában foglalja, a tengerparti övezet integrált kezelésének szerepe van a javasolt politikai keretben. Ezen túlmenően, tekintettel arra, hogy a tengerparti övezet különösen ki van téve az éghajlatváltozás lehetséges hatásainak, a második európai éghajlat-változási program⁸, ezen belül különösen a hatásokról és az alkalmazkodásról szóló rész, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról javasolt zöld könyv⁹ ugyancsak nagy jelentőséggel bír az európai tengerparti övezet szempontjából.

A tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslattal kapcsolatban folyamatban lévő intézményközi tárgyalásokat, a tengerpolitikáról szóló zöld könyvvel elindított, 2007. júniusig tartó nyilvános konzultáció eredményeit, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás terén kibontakozóban lévő uniós politikát figyelembe kell venni az EU ICZM-ajánlásának értékelését követő politikai lehetőségek megtervezésekor. Az Európai Unióra vonatkozó fenntartható, biztonságos és versenyképes energiapolitika kidolgozását szintén mérlegelni kell, tekintettel ennek átfogó szerepére.

2. AZ EURÓPAI ICZM-POLITIKA HÁTTERE ÉS AZ ICZM-RÓL SZÓLÓ TAGÁLLAMI JELENTÉSEK

2.1. Az EU ICZM-ajánlása

A tengerparti övezet az Európai Unió szempontjából stratégiai jelentőséggel bír. Ez a terület ad otthont az európai polgárok nagy százalékának, az élelmiszerek és nyersanyagok fontos forrása, létfontosságú közlekedési és kereskedelmi kapcsolatot biztosít, legértékesebb élőhelyeink némelyikének helyszíne, emellett a szabadidős tevékenységek kedvelt célállomása.¹⁰ A tengerparti övezet vonzerejére azonban egyre nagyobb nyomás nehezedik: a tengerparti erőforrásokat teherbírásukat meghaladó mértékben aknázzák ki, a helyszűke a felhasználások közötti konfliktusokhoz vezet, a népesség és a foglalkoztatás komoly szezonális ingadozást mutat, a tengerparti övezetet támogató természeti ökoszisztémák pedig fokozatosan leépülnek. A tengerparti területek különösen nagy kockázatoknak vannak kitéve, és ezt az éghajlatváltozás lehetséges hatásai tovább súlyosbítják. A tengerszint esetleges emelkedése növeli a viharos hullámzás valószínűségét, fokozza a tengerparti erózió és az árvíz veszélyét, kiváltja a sós víz szárazföldi beáramlását és tovább veszélyezteti az olyan természetes védőövezeteket, amilyenek a mocsárvidékek. A tengerpart szempontjából fontos ágazatok, például a turizmus, a halászat és a mezőgazdaság egyúttal az éghajlat esetleges változásaira leginkább érzékeny ágazatok közé is tartoznak¹¹. A tengerpart emberi és természeti rendszereinek sérülékenysége a part közvetlen közelségében végzett folyamatos fejlesztés és beépítés, az emelkedő tengerszint befogadásához szükséges hely hiánya és az üledékegyensúly krónikus hiánya következtében fokozódott¹².

⁸ COM(2005) 35, 2005.2.9.; http://ec.europa.eu/environment/climat/eccp_impacts.htm.

⁹ 2007/2/EK irányelv, HL L 108., 2007.4.25., p. 1. o.

¹⁰ COM(2000) 547 végleges, 2000.9.27.

¹¹ COM(2005) 35, 2005.2.9.

¹² Ua. 4.

E háttérre való tekintettel az EU ICZM-ajánlása stratégiai szemlélet alkalmazására szólít fel a tengerparti övezet tervezésében és kezelésében, hogy fenntartható fejlődést lehessen elérni. A tengerpart kezeléséről szóló politikákat és jogszabályokat, illetve ezek végrehajtó mechanizmusait általában egymástól függetlenül dolgozzák ki, tisztán ágazati alapon. Ez egymással ütköző prioritásokhoz, tisztázatlan helyzetekhez és általában véve nem egységes szemléletmódhoz vezethet a vonatkozó politikák és jogszabályok végrehajtásakor. A koherensebb, integráltabb megközelítés a tengerparti tervezésben és gazdálkodásban jobb közeget biztosítana a szinergiák előnyeinek kihasználásához, a következetlenségek kiküszöböléséhez és végső soron a fenntartható fejlődés jobb, hatékonyabb megvalósításához. Erről szól a tengerparti övezet integrált kezelése, és az EU ICZM-ajánlása is ezt a célt szolgálja.

Az EU ICZM-ajánlása nyolc, az ICZM alapvető jellemzőit meghatározó alapelvet sorol fel. Az ICZM-et mindenekelőtt az ágazatok és kormányzati szintek közötti integráció, valamint a részvételi, tudásalapú szemlélet fémjelzi. Az EU ICZM-ajánlása ezen elvekre építve felhívja a part menti tagállamokat, hogy dolgozzanak ki nemzeti stratégiát az ICZM végrehajtására. Tekintettel a tengerparti folyamatok gyakran határokon átnyúló jellegére, ugyancsak szükség van a koordinációra és együttműködésre a szomszédos országokkal, illetve a regionális tengeri kontextusban.

2.2. Tagállami jelentések az ICZM-ajánlás végrehajtásáról

Az EU ICZM-ajánlása felszólította a tagállamokat, hogy tegyenek jelentést a Bizottságnak az ajánlás végrehajtásában elért előrehaladásról, különös tekintettel az ICZM-et támogató nemzeti stratégia kidolgozására. A jelentéseket 2006. február végéig kellett benyújtani. Az EU 20 tengerparti tagállama közül 14 nyújtott be hivatalos jelentést a Bizottságnak¹³. Ez a tengerparti tagállamok 65%-át¹⁴ jelenti, és az európai partvonal több mint 70%-át¹⁴ fedi le.

A jelentések gyakran nagyon különböző helyzetekről számolnak be: újonnan kidolgozott nemzeti stratégiákról, az ICZM végrehajtására irányuló országos folyamat új szakaszáról, a helyzet számbavételének eredményeiről és a tengerparti stratégiára vonatkozó első ajánlásokról. A kutatás azt jelzi, hogy a tengerpart használatát és fejlesztését valamilyen formában mindegyik uniós tagállam szabályozza. 2000–2005 között több lépés is történt az integráltabb tervezési és kezelési szemlélet felé, de az ICZM kiforrott, jól működő, valamennyi érintett kormányzati szintet összefogó változatát ma sem sok helyen lehet felfedezni¹⁵. Az

¹³ 2006.december 31-ig a következő országoktól érkezett jelentés: Belgium, Ciprus, Dánia, az Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Lettország, Litvánia, Málta, Németország, Portugália és Spanyolország. Tervezetek és egyéb hozzászólások érkeztek Lengyelországtól, Svédországtól és Szlovéniától. Észtországtól, Írországtól és Olaszországtól nem érkezett nemzeti hozzájárulás.

¹⁴ A partvonal hossza az EUrosion projekt meghatározása szerint (2004).

¹⁵ Ua. 4.

összképen érdemben nem változtat, ha az EU-hoz 2007. január 1-jével csatlakozott két új tagállamot is figyelembe vesszük¹⁶.

3. AZ ÉRTÉKELÉS EREDMÉNYEI ÉS IRÁNYMUTATÁS AZ EURÓPAI ICZM TOVÁBBI ELŐMOZDÍTÁSÁHOZ

Annak érdekében, hogy a jövőre nézve iránymutatást adjon a tengerparti övezet integrált kezeléséhez, a Bizottság a rendelkezésre álló jelentések alapján az alábbi következtetéseket vonja le.

3.1. Az uniós ICZM-ajánlás értékelésének eredményei

A tengerparti övezet integrált kezelésének végrehajtása lassú, hosszú távú folyamat. Az EU ICZM-ajánlása nyomán kidolgozott nemzeti stratégiák többségét 2006-ban fogadták el, így végrehajtásuk csak most kezdődik. A legtöbb tagállamban az EU ICZM-ajánlására való reagálás része az integráltabb tengerparti tervezés és gazdálkodás felé haladó lassú, de már megkezdett folyamatnak. Az EU ICZM-ajánlása támogatja ezeket a folyamatokat, és egyértelműen kihat a fokozott tudatosságra és a fenntartható tengerparti tervezés és gazdálkodás érdekében történő határozottabb fellépésre. Miközben az uralkodó szemlélet még mindig ágazati alapú, a nemzeti stratégiáknak erősebb stratégiai szemléletet és integrált keretet kellene biztosítaniuk. Az EU ICZM-ajánlása változatlanul érvényes alapot kínál ezen integrációs folyamatok támogatásához. Tekintettel arra, hogy a tengerparti tagállamok többsége reagált az EU ICZM-ajánlására; hogy a legtöbb nemzeti stratégiát csak 2006-ban indították el; továbbá hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelv és a jövőbeni EU-s tengerpolitikáról szóló zöld könyv, illetve ezek nyomán követése révén új fejleményekre lehet számítani, a Bizottság úgy vélte, hogy ebben a szakaszban nem szükséges új, egyedi jogi eszközről rendelkezni az ICZM elmozdítására. Ezt az álláspontot a jövőbeni uniós tengerpolitika nyomán követésével összefüggésben, a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvről folytatott intézményközi tárgyalások 2008-ra várható lezárása után felül fogják vizsgálni.

A Bizottság mindazonáltal megjegyzi, hogy a nemzeti ICZM-jelentések csak korlátozott mértékben utalnak a tényleges végrehajtási mechanizmusokra. A stratégiák megvalósításához és az ICZM terén elérni kívánt jelentős európai előrehaladáshoz folyamatos, tényleges végrehajtási erőfeszítésekre lesz szükség. A stratégiákat támogató megfelelő finanszírozás biztosítása a kihívásnak csak egy része. Változatlanul fontosabb problémát jelent, hogy az alapvetően ágazatok szerint szerveződő igazgatások részéről tényleges, hosszú távú, elkötelezett támogatást kell szerezni az integráció számára. Az ICZM emellett jellemzően a környezettudatosabb területeket érinti, miközben a fenntartható gazdasági fejlődést és a társadalmi megfontolásokat sem szabad figyelmen kívül hagyni a stratégiákban.

Az EU ICZM-ajánlásának egyik nagy vívmánya, hogy kodifikálta mindazokat a közös alapelveket, amelyeknek az egészséges tengerparti tervezés és gazdálkodás hátterében jelen kellene lennie. Miközben az értékelés megerősíti ezen ICZM-elvek

¹⁶ Bár az EU ICZM-ajánlása Romániát és Bulgáriát nem kérte fel a jelentés benyújtására, Romániától 2006. december 31-ig beérkeztek ilyen tervezetek és hozzájárulások (Bulgáriától nem érkezett hivatalos hozzájárulás).

változatlan relevanciáját, az EU ICZM-ajánlásának végrehajtásából az is kitűnik, hogy az ICZM-hez Európa-szerte igen különböző értelmezések és felfogások társultak. Az ICZM koherensebb és hatékonyabb végrehajtásának elősegítése érdekében az elveket közelebb kell vinni a gyakorlathoz és jobban kell kommunikálni. A partvidékek sokféleségéből és a közigazgatási rendszerek tagállamokon belüli, illetve tagállamok közötti különbségeiből eredően azonban nyilvánvaló, hogy nincsenek minden helyzetre érvényes, kész megoldások. Ehelyett inkább módszeres összehasonlító elemzésre és fokozott európai tapasztalatcserére van szükség.

Bár sikerült előrelépni az ICZM közös értékelési kerete felé¹⁷, a tengerparti övezetre vonatkozó egyedi mutatók összegyűjtésében és elemzésében csak néhány ország és régió vett részt ténylegesen. Továbbra is hiányzik az a módszer, amellyel az ICZM terén tett erőfeszítéseket össze lehetne kapcsolni a fenntarthatóság tendenciáival. Az uniós politikák térbeli kihatásainak értékelésére szolgáló módszertan ugyan fejlődött¹⁸, de a hiányos adatok és a hatékony információmegosztó rendszerek hiánya még mindig gátolja ennek széles körű, proaktív használatát a döntéshozatalban.

Az ICZM végrehajtásának támogatása érdekében többet kell befektetni az információ összegyűjtésére, elemzésére és a megfelelő politikai döntéshozókkal, illetve a nagy nyilvánossággal való megismertetésére szolgáló kapacitásba. A közelmúltban elfogadott INSPIRE irányelv¹⁹ biztosítja a jogi keretet a térbeli információk felhasználásának és terjesztésének hatékonyabb infrastruktúrájához. A közös környezetvédelmi információs rendszer, amelyet a Bizottság, az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és a tagállamok közösen fejlesztenek az INSPIRE-rel összefüggésben, hozzá fog járulni ahhoz, hogy a tengerparti övezetre vonatkozó információkat könnyebben el lehessen érni.

3.2. Az ICZM további támogatásának kiemelt témái: alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz és a kockázatokhoz, a tenger és a szárazföld találkozása, illetve a tengeri területek kezelése

Miközben az európai partvidékek sokféleségéből következik, hogy a tárgyalt kérdések és ezek fontossága igen különböző lehet, valamennyi európai tengerparti övezet számára közös kihívást jelent, hogy egyre inkább ki vannak téve az éghajlatváltozás hatásainak és kockázatainak. A tengerparti területek ugyanakkor jelentős mértékben hozzá tudnak járulni a megújuló energia valamilyen formájának előállításához, és ezáltal támogathatják a fenntartható, biztonságos és versenyképes energiapolitikát az Európai Unió számára. Ez viszont további helyigénnyel jár, és a tengerparti és part menti területek felhasználásai és értékei tekintetében újabb potenciális konfliktusforrás. Az éghajlati viszonyok megváltozása várhatóan általánosabban fogja érinteni a partvidék fő gazdasági lehetőségeit és az ezeket fenyegető veszélyeket.

¹⁷ A mutatókkal és adatokkal foglalkozó munkacsoport, WG-ID <http://ec.europa.eu/environment/iczm/home.htm#zone6>, DEDUCE projekt (Interreg) <http://www.gencat.net/mediamb/sosten/deduce/deduce.htm>.

¹⁸ The changing faces of Europe's coastal areas (Európa tengerparti övezeteinek változó arculata), 2006/6. EKÜ-jelentés, ISSN 1725-9177; Európai Területi Tervezési Megfigyelő Hálózat <http://www.espon.eu/>.

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2007/2/EK irányelve, HL L 108., 2007.4.25.

Koherens, ágazatokat átfogó területi szemléletre van szükség ahhoz, hogy a felsoroltakat és a további kihívásokat helyesen lehessen kezelni, egyúttal jobban fel lehessen készülni a lehetséges természeti csapásokra és megfelelően lehessen reagálni azokra. Mivel a mai tervek és programok szabják meg a keretet az előttünk álló évek számára, a jelenlegi tervezési és beruházási döntésekbe sürgősen bele kell építeni az éghajlatváltozás lehetséges hatásaival összefüggő kockázatokat. A meglévő eszközökre és az uniós kutatásra építve²⁰ az ICZM hozzájárul a megfelelő keret megteremtéséhez, amely elősegíti az átfogó kockázatsökkentést és az alkalmazkodási stratégiákat a tengerparti övezetben. A Bizottság 2007-re esedékes zöld könyve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról²¹ és a 2008-ra meghirdetett integrált katasztrófa-megelőzési stratégia²² hozzá fog járulni a – többek között – az éghajlatváltozással összefüggő potenciális kockázatokhoz való alkalmazkodáshoz az európai tengerparti övezetben.

Az EU ICZM-ajánlásának²³ végrehajtására irányuló stratégia elindításakor a Bizottság jelezte, hogy a tengerparti övezet esetében különösen nagy szükség van az integrált területi szemléletre, de az ilyen helyes területi kormányzás voltaképpen minden más olyan terület számára is fontos lenne, ahol többféle kényszerrel és érdekellentéttekkel kell szembenézni. Ez a tengerekre és az óceánokra egyre inkább igaz²⁴. Noha az ICZM-re a parton továbbra is szükség van, nagyobb hangsúlyt kell helyezni az ICZM végrehajtására a szárazföld és a tenger találkozásánál, illetve a regionális tengerek kontextusában. A regionális tengeri kontextusban történő jobb együttműködés alapjait már megteremtették, például a kohéziós politika szerinti európai területi együttműködés részét képező, határokon átnyúló és transznacionális tengeri együttműködés formájában²⁵. A legfontosabb pedig, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslat a tengeri régiók és alrégiók formájában tengeri tervezési és gazdálkodási egységeket vezet be²⁶. Végezetül, a Földközi-tenger esetében az ICZM jogi keretét most dolgozzák ki a barcelonai egyezményhez csatolandó jegyzőkönyv formájában, amely egyezményben az EU szerződő fél²⁷.

A tengervédelmi stratégiáról javasolt irányelv rögzíteni fogja a tengeri környezet és az általa képviselt tengeri erőforrások védelméhez szükséges környezetvédelmi normákat. A jó környezetvédelmi állapot átfogó céljának eléréséhez szükséges intézkedések skálájának elemeként területi és időbeni ellenőrzéseket is meghatároz²⁸. Más szóval, a tengeri területtervezési intézkedések be fognak épülni a javasolt

²⁰ Pl. az árvizek értékeléséről és kezeléséről szóló irányelvjavaslat, COM(2006) 15, 2006.1.18.; a talajvédelemről szóló keretirányelvre vonatkozó javaslat, COM(2006) 232, 2006.9.22.; a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásáról szóló 2007/162/EK, Euratom tanácsi határozat, 2007.3.5.; a tengerbiztonsági csomagok: http://ec.europa.eu/transport/maritime/safety/index_en.htm; EUrosion tanulmány: www.euroSION.org; ARMONIA alkalmazott többoldalú kockázatfelmérés a hatásértékeléshez: www.armoniaproject.net.

²¹ Ua. 9.

²² Éves politikai stratégia 2008-ra, COM(2007) 65 végleges, 2007.2.21.

²³ COM(2000) 547 végleges, 2000.9.27.

²⁴ „Az Európai Unió jövőbeni tengerpolitikája felé” című zöld könyv, COM(2006) 275 végleges, 2006.6.7.

²⁵ 1083/2006/EK tanácsi rendelet, HL L 210., 2006.7.31., 25. o.

²⁶ Ua. 6., 3. cikk

²⁷ A Földközi-tenger tengeri környezetének és partvidékének szennyezés elleni védelméről szóló egyezmény, Barcelona, 1976. és módosítása, 1995.: <http://www.pap-thecoastcentre.org/>.

²⁸ Ua. 6., V. melléklet

irányelv sikeres végrehajtásához szükséges politikai keverékbe. Ezt az aspektust már sikerült beemlíteni bizonyos regionális tengeri egyezményekben, amelyek kulcsszerepet fognak játszani az irányelvnek a regionális tengerek szintjén történő végrehajtása koordinálásában. A Balti-tenger védelmére létrejött Helsinki Bizottság, az Atlanti-óceán északkeleti részének védelméről szóló oslói és párizsi egyezmény, valamint a Földközi-tenger védelméről szóló barcelonai egyezmény a közelmúltban fontos lépéseket tettek annak érdekében, hogy a tengeri területtervezési megfontolásokat integrálják a meglévő vagy tervezett tevékenységeikbe. Ez meghatározó alapot biztosít a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslattal összefüggésben a tengeri területtervezés terén végzendő további munka számára.

A fenti intézkedésekre és a közösségi, regionális tengeri és országos szinteken meglévő egyéb kezdeményezésekre építve az EU jövőbeni tengerpolitikájában – amint a 2006. júniusban elfogadott zöld könyvben is szerepel – mérlegelni fogják egy tengeri területtervezési rendszer bevezetését. Az Európai Unió tengereinek és óceánjainak fenntartható fejlődése még ennél is szélesebb körű tervezési és gazdálkodási szemléletet igényelhet, hogy kezelni tudja a tengeri erőforrások és a terület ellentétes, illetve egymással versengő felhasználásait. A fő szempontok közé tartozik a gazdasági tevékenységek optimális helyszínének megkeresése, kerülve a különféle felhasználások közötti konfliktust, a tér lehető leghatékonyabb kihasználása, valamint a tengeri fejlődés és az ezzel együtt járó parti fejlesztés hatékony kezelése.

Ennek eléréséhez az ICZM átfogó, célirányos, problémaközpontú jellege az Európai Unió átfogó tengerpolitikájának kontextusában jól látható hozzáadott értékkel bír a hagyományos, merevebb tervezési és gazdálkodási rendszerek némelyikével összehasonlítva. Az ICZM emellett hozzásegítene ahhoz, hogy a politikák, tervek és programok között biztosítani lehessen a koherenciát, és a terveket és programokat ténylegesen beillesszék és végrehajtsák a különböző mértékű beavatkozásokban. Továbbra is óriási kihívást jelent, hogy különböző méretekben, a közigazgatási és ágazati határokat átlépve kell dolgozni, de ez az integráció megvalósítása szempontjából központi jelentőségű. A végeredmény nagyobb egyértelműséget, bizonyosságot és kiszámíthatóságot kell hogy hozzon a politikában és a döntéshozatalban. Ez elő fogja segíteni a tengeri gazdaságok fenntartható fejlődését és javítja a tengerparti közösségek megélhetését.

3.3. A tengerparti övezet érintő uniós politikák és jogszabályok közegének alakulása

„A tengerparti övezet integrált kezelése: európai stratégia”²⁹ című bizottsági közlemény elismerte, hogy az EU politikáinak többsége – ha nem mindegyike – valamilyen hatással van a tengerparti övezetre. A Bizottság tovább fog törekedni arra, hogy ezek a politikák és eszközök koherensek legyenek, hogy ezzel megkönnyítsék az alacsonyabb kormányzati szinteken történő végrehajtást. 2001 óta, az európai kormányzásról szóló fehér könyv³⁰ kiadásától kezdve a Bizottság strukturális intézkedések egész sorát hajtotta végre annak érdekében, hogy javítsa a nyitottságot, a részvételt, az elszámoltathatóságot, a hatékonyságot és a koherenciát a

²⁹

Ua. 10.

³⁰

COM(2001) 428 végleges, 2001.7.25.; http://ec.europa.eu/governance/governance/index_en.htm.

döntéshozatalban és az uniós politikák végrehajtásában (pl. nyilvánosan hozzáférhető munkaprogramok, politikai hatásértékelések, rendszeresebb konzultációk az érintettekkel). Az EU jövőbeni tengerpolitikája – amelynek környezetvédelmi pillérét a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelv képezi – platformot kínál a tengerparti övezetet érintő különféle uniós politikák és eszközök közötti összhang és szinergia további erősítéséhez.

A fent említett, a tengeri környezetre nézve stratégiai fontosságú kezdeményezések mellett 2000 óta a jelentős tengerparti problémákkal foglalkozó más egyedi eszközök kiépítése is folytatódott. Tekintettel a tengerparti erőforrások kizsákmányolásának és a természetes helyek elvesztésének folytatódó tendenciájára, az ilyen eszközök nélkülözhetetlen részei az európai tengerparti övezet fenntartható fejlődésének megvalósítására irányuló, holisztikus szemléletnek. A legfontosabb eszközök közé tartozik a 2000-ben elfogadott vízügyi keretirányelv³¹, az élőhelyekről szóló irányelv, illetve a madárvédelmi irányelv³², valamint az „A biodiverzitás megállítása 2010-ig és azon túl” című cselekvési terv³³ és az összes tervre és programra vonatkozó, a stratégiai környezetvédelmi vizsgálatról szóló 2001-es irányelv³⁴. Az egyedi tengerparti kockázatokat illetően a tengerparti árvizekkel az árvizek értékeléséről és kezeléséről szóló irányelvjavaslat³⁵ foglalkozik; a földcsuszamlást és a talajburkolást (például az urbanizáció következményeként) a talajvédelem kereteinek meghatározásáról szóló irányelvjavaslat³⁶ tárgyalja. A vízhiány és a szárazság kérdéséről a Tanácsban már folytak tárgyalások, és ennek nyomán 2007-ben egy bizottsági közlemény is foglalkozik majd ezekkel³⁷. Tekintettel a turizmus fontosságára a tengerparti övezetekben, az európai turizmus fenntarthatóságának növelésére irányuló bizottsági kezdeményezéseket is ki kell emelni³⁸.

3.4. Iránymutatás az európai ICZM további előmozdításához

A fentiekben vázolt következtetések alapján a Bizottság úgy véli, hogy az EU szintjén további erőfeszítésekre van szükség az ICZM támogatására a következők szerint:

- a Bizottság arra ösztönzi a tengerparti tagállamokat, hogy hajtsák végre vagy – amennyiben az EU ICZM-ajánlásának végrehajtása még nem történt meg – az érdekelt felek közreműködésével dolgozzák ki a kiegyensúlyozott környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődésre irányuló nemzeti ICZM-stratégiájukat;
- ahhoz, hogy a tagállamokban az ICZM összehangoltabb értelmezését és végrehajtását lehessen elérni, iránymutatásokat kell kidolgozni, világosan

³¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve, HL L 327., 2000.12.22.

³² A 92/43/EGK tanácsi irányelv, HL L 206., 1992.7.22. és a 79/409/EGK tanácsi irányelv, HL L 103., 1979.4.25.

³³ COM(2006) 216 végleges, 2006.5.22.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve, HL L 197., 2001.7.21.

³⁵ COM(2006) 15 végleges, 2006.1.18.

³⁶ COM(2006) 232 végleges, 2006.9.22.

³⁷ A Bizottság 2007-re szóló jogalkotási és munkaprogramja, COM(2006) 629 végleges, 2006.10.24.

³⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm.

bemutatva a tengerparti övezet helyes tervezésének és gazdálkodásának alapjául szolgáló elveket és ezek gyakorlati átültetésének módjait;

- mivel a tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslat és a regionális tengeri egyezmények kapcsolódó működése kulcsfontosságú az uniós tengerek és óceánok fenntartható fejlődésére vonatkozó holisztikus szemlélet kialakításához, az ICZM-stratégiákat mindenképpen ezekkel az eszközökkel összhangban és szoros együttműködésben kell kidolgozni. Az ICZM ezáltal az Európai Unió jövőbeni tengerpolitikájának is fontos alkotóeleme lesz;
- miközben az ICZM parti végrehajtása további támogatásra szorul, nagyobb hangsúlyt kell helyezni a regionális tenger szintjén folytatott együttműködésre, a tengerparti övezetek szárazföldi és tengeri részeire vonatkozó tervek, programok és a gazdálkodás következetes összehangolását is beleértve. A tengervédelmi stratégiáról szóló irányelvjavaslat és a regionális tengeri egyezmények kapcsolódó működése fontos eszközöket kínál ennek előmozdításához;
- mivel a tengerparti övezetek nagyon sérülékenyek az éghajlatváltozással összefüggő kockázatokkal és lehetséges hatásokkal szemben, az ilyen kockázatokhoz való alkalmazkodáshoz stratégiákat kell kidolgozni és végrehajtani, tökéletes összhangban az ICZM-stratégiákkal és a konkrét természeti vagy technikai veszélyekkel foglalkozó eszközökkel;
- az ICZM-mel kapcsolatos helyes gyakorlatok összehasonlító elemzése, terjesztése és követésének elősegítése terén több erőfeszítésre van szükség, ideértve az egyes tengerparti övezetek közötti információcserét is. Ugyancsak meg kell könnyíteni a vonatkozó adatok összegyűjtését és az információ tényleges megosztását és felhasználását a politikában és a döntéshozatalban. Folytatni kell a közös mutatók és az ICZM hatékonyságának és eredményességének értékelésére szolgáló keret kidolgozását.

Az integrált szemléletű politikai döntéshozatal – amit az EU jövőbeni tengerpolitikája és annak környezetvédelmi pillére, az uniós tengervédelmi stratégia képvisel – lehetővé teszi, hogy fontos lépéseket tegyünk a fenti tervek megvalósítása felé.

Ami az ICZM további végrehajtására szóló közvetlen támogatást illeti, az európai kohéziós politika 2007-től ehhez nagymértékben hozzá fog járulni, elsősorban az együttműködési célkitűzés és a régiók a gazdasági változásért kezdeményezés³⁹ révén, amelynek témái között a tengerpart kezelése is szerepel. Emellett az Európai Halászati Alap⁴⁰ egyik tengelye is a halászatától függő térségek integrált, fenntartható fejlődésére vonatkozik. Az EU támogatásával 2006-ban elindított ENCORA⁴¹

³⁹ Régiók a gazdasági változásért, COM(2006) 675 és SEC(2006) 1432, 2006.11.8.

⁴⁰ Európai Halászati Alap, 1198/2006/EK tanácsi rendelet, HL L 223., 2006.8.15., 1. o.
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/structural_measures/arrangements_2007_2013_en.htm.

⁴¹ ENCORA <http://www.encora.eu/>.

koordinációs intézkedés az európai tengerparti övezettel foglalkozó kutatással és oktatással szembeni széttagolt szemléletet próbálja egységes szerkezetbe foglalni⁴².

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az EU ICZM-ajánlásának értékeléséből kitűnt, hogy az említett ajánlás kedvezően hatott az európai tengerparti övezet integráltabb tervezése és gazdálkodása felé való előrehaladás serkentésére. Az EU jövőbeni tengerpolitikája és annak környezetvédelmi pillére, az uniós tengervédelmi stratégia új lendületet fog adni az ICZM-politikának, és az elkövetkező években tovább fogja javítani annak megvalósítását.

Az EU ICZM-ajánlásának közzététele óta több egyedi eszközt javasoltak vagy fogadtak el a tengerparti övezet környezetvédelmi pusztulásával kapcsolatos, tartós problémák kezelésére. A Bizottság a továbbiakban is biztosítja a tengerparti övezetet érintő uniós politikák és eszközök közötti összhangot és szinergiát.

Az ICZM végrehajtásának támogatására különösen a kohéziós politikán és az Európai Halászati Alapon keresztül, illetve a kutatási keretprogramon belül nyílik lehetőség.

Ebben az összefüggésben a jelenlegi EU ICZM-ajánlása érvényben marad, hogy támogassa a nemzeti stratégiák végrehajtását és segítse az ICZM-et az európai partok mentén.

⁴²

A „LIFE+” környezetvédelmi programra vonatkozó pénzügyi eszköz elfogadása függőben van (COM(2004) 621 bizottsági javaslat, 2004.9.29.).